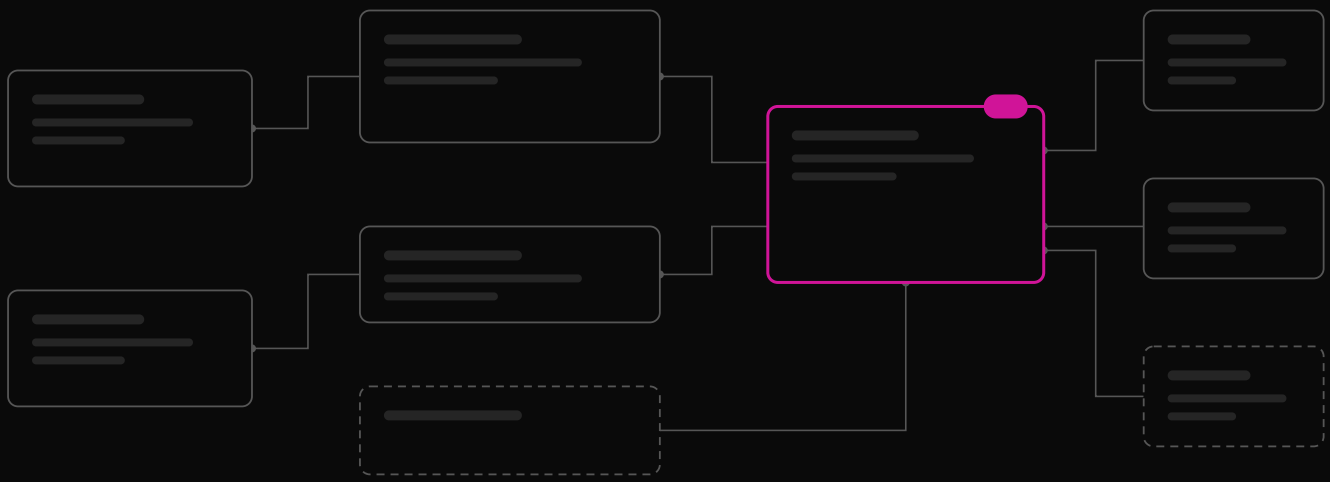
ÖRNEK RAPOR

Mimari Değerlendirme

Müşteri A (kurgusal)

B2B sipariş ve sevkiyat yönetim platformu
Eylül 2026

ÖRNEK **Örnek. Tüm adlar, rakamlar ve bulgular kurgusaldır.**

Bu belge, bir Future Formative Mimari Değerlendirmesi'nin biçimini ve derinliğini gösterir. Müşteri A gerçek bir şirket değildir.

Future Formative Technology LTD · London, UK

Future Formative Teknoloji A.Ş. · İzmir, Türkiye

BU ÖRNEK HAKKINDA

Kurgusal verilerle kısaltılmış bir örnek

Bu belge, bir Mimari Değerlendirme'nin sonunda teslim edilen raporu tanıtır. Kapak dışında, genellikle 40 ila 60 sayfalık bir bulgular raporundan kısaltılmış 13 sayfa içerir.

> **Müşteri A kurgusaldır**
>
> Bu örnekteki şirket, sistemi, tüm rakamlar ve tüm bulgular uydurulmuştur. Gerçek hiçbir şirket, ürün ya da kişi anlatılmaz. Senaryo, bu yaşta ve büyüklükteki platformlarda sık görülen sorunları bir araya getirir; veriler gerçek olmasa da akıl yürütme gerçekçidir.

Mimari Değerlendirme

SÜRE	2 ila 3 hafta, sabit kapsam
ERİŞİM	Salt okunur. Sistemlerinizde hiçbir şey değiştirilmez.
ÇIKTILAR	Bulgular raporu · risk matrisi · mevcut ve hedef durumun C4 diyagramları · efor aralıkları ve her aşama için bir metrik içeren 12 aylık yol haritası · başlangıç ölçümleri · 90 dakikalık sunum oturumu
MÜLKİYET	Tüm çıktılar müşteriye aittir.

Gerçek bir raporda ayrıca

- **Tam kanıt eki:** her bulgunun arkasındaki sorgular, log kesitleri, kod referansları ve dashboard çıktıları.
- **Diyagram kaynak dosyaları:** ekibinizin güncel tutabilmesi için tüm C4 diyagramlarının düzenlenebilir kaynakları.
- **Sunum oturumu:** bulguları mühendislik yönetiminizle birlikte ele alıp öncelikleri belirlediğimiz 90 dakikalık oturum.
- **Bulguların tam hali:** bu örnekte her bulgu tek bir bloğa indirilmiştir.

İçindekiler

Bu örnek hakkında 2
Yönetici özeti 3
Kapsam, sorular ve yöntem 4
Sistem bağlamı 5
Mevcut mimari 6
Başlangıç ölçümleri 7
Bulgular: F1 ila F7 8
Risk matrisi 11
Hedef mimari 12
12 aylık yol haritası 13
Yapılmaması gerekenler, sonraki adımlar, sözlük 14

Okuma notları

Efor mühendis-haftası cinsinden bir aralık olarak verilir; örneğin 3 ila 5 mühendis-haftası.

Önem derecesi üç düzeydir: Yüksek, Orta, Düşük ila orta. Sayfa 11 her bulguyu olasılık ve etkiye göre konumlandırır.

Maliyet yalnızca göreli değişim olarak yer alır. Hiçbir yerde tutar ya da fiyat bulunmaz.

YÖNETİCİ ÖZETİ

Sorun monolitin kendisi değil; nasıl yüklendiği ve nasıl yayına alındığı.

Yavaşlamaların, mükerrer sevkiyatların ve artan bulut maliyetinin somut, çözülebilir nedenleri var. Hiçbiri mikroservis gerektirmiyor; 12 ayda ölçülebilir dört aşama hepsini ele alıyor.

7,9 sn
ay sonu sipariş p95; 30 günde 2,8 sn

%22
değişiklik hata oranı; haftalık manuel sürüm

+%41
12 ayda bulut harcaması; sipariş +%12

%0,3
siparişlerde mükerrer sevkiyat olayı oranı

CTO'nun üç sorusuna yanıtlar

SORU 1

Ay sonu neden tüm platformu yavaşlatıyor?

Ay sonu raporları ve CSV dışa aktarımları birincil veritabanında çalışıyor ve orders tablosunu kilitliyor; bu yüzden sipariş gönderiminin p95 değeri neredeyse üç katına çıkıyor (2,8 sn'den 7,9 sn'ye). Bekleyen istekler thread'leri tuttuğu için yalnızca raporlar değil, tüm sayfalar yavaşlıyor. Bir okuma replikası zaten var ama kullanılmıyor: raporlamayı oraya taşımak en hızlı kazanım (F1).

SORU 2

Mikroservislere geçmeli miyiz?

Şimdi değil. Nedenler veri erişimi, timeout'suz çağrılar, mesaj işleme ve teslimat süreci; kodu bölmek hiçbirini çözmez. Servisler, timeout'u olmayan sipariş akışına yeni ağ çağrıları, build'i 46 dakika süren ve değişiklik hata oranı %22 olan sürece de daha fazla sürüm ekler. Önce monoliti modüler hale getirin (Orders, Shipments, Billing, Tenancy); servisi ancak bir modül bağımsız ölçeklenme ya da sürüm gerektirdiğinde ayırın.

SORU 3

Bulut maliyeti neden sipariş hacminden daha hızlı arttı?

Harcama 12 ayda %41 artarken sipariş hacmi %12 arttı. Veritabanı ay boyunca ay sonu zirvesine göre boyutlandırılmış ve üretim dışı dört ortam 7/24 çalışıyor. Raporlama birincil veritabanından ayrıldığında (F1) veritabanı doğru boyutlandırılabilir ve üretim dışı ortamlar zamanlamaya bağlanabilir (F7); böylece harcama sipariş hacminden hızlı artmaz.

Öncelikli riskler

F1 Raporlama ve dışa aktarımlar birincil veritabanında
Muhtemel · yüksek etki

F2 Timeout'u olmayan altı senkron çağrı
Muhtemel · yüksek etki

F3 Idempotent olmayan mesaj işleyiciler
Kesin · orta etki · ayda yaklaşık 20 saat temizlik

İlk 90 gün

- Sipariş gönderiminde timeout ve circuit breaker F2
- Idempotency anahtarları, inbox ve outbox tabloları F3
- Sipariş akışında OpenTelemetry ile izleme F6
- Raporlar ve dışa aktarımlar okuma replikasına F1

3. ayın sonunda kontrol: ay sonu sipariş p95 değeri 3 sn'nin altında ve sıfır mükerrer sevkiyat.

KAPSAM VE YÖNTEM

Kapsam, sorular ve yöntem

Üç hafta, salt okunur erişim ve CTO'nun üç sorusu. Bu rapordaki her bulgu bu sorulardan en az birine yanıt verir.

Sorular

#	CTO'NUN SORUSU	YANITLAYAN BULGULAR
1	Ay sonu neden tüm platformu yavaşlatıyor?	F1 F2 F5
2	Mikroservislere geçmeli miyiz?	F2 F3 F4 F6
3	Bulut maliyeti neden sipariş hacminden daha hızlı arttı?	F7 F1

Kaynaklar

KAYNAK	KULLANDIKLARIMIZ	DÖNEM
Kod	Monolitin, iki .NET 8 servisinin ve React ön yüzün repoları	Mevcut durum
Telemetri	İstek, uygulama ve veritabanı metrikleri ve logları	30 gün
Olaylar	31 olay (incident) kaydı, 4'ü P1	12 ay
Bulut faturası	Servis ve ortam bazında harcama	12 ay
Teslimat	Sürüm kontrolü, CI çalıştırmaları ve sürüm kontrol listesi	30 gün
Görüşmeler	Mühendislik, operasyon, ürün ve destek alanlarından 9 rol. İsim kaydedilmedi.	1. ve 2. hafta

Üç hafta

1. HAFTA
Anlama
Açılış toplantısı ve salt okunur erişim. Mimari tanıtım, kod okuma, ilk görüşmeler. Başlangıç ölçümlerinin tanımlanması.

2. HAFTA
Ölçme
Telemetri, olay ve maliyet analizi. Kalan görüşmeler. Her hipotezin veriyle sınanması.

3. HAFTA
Öneri
Bulgular, risk matrisi, hedef mimari ve yol haritası. Raporun teslimi, ardından 90 dakikalık sunum oturumu.

Kapsam ve sınırlar

Kapsamda
Sipariş ve sevkiyat platformu: ASP.NET monolit, kargo entegrasyonu ve bildirim servisleri, React ön yüz, PostgreSQL, RabbitMQ, Redis, AWS altyapısı (EC2 ve RDS, tek bölge) ile build ve sürüm süreci.

Kapsam dışında
Güvenlik testleri ve kullanıcı arayüzü tasarımı.

Sınırlar
- Salt okunur: yük testi yapılmadı, hiçbir şey değiştirilmedi. Ay sonu davranışı yeniden üretilmedi, telemetriden okundu.
- 30 günlük telemetri penceresi bir ay sonunu kapsıyor.
- Maliyet, servis ve ortam bazında göreli değişim olarak analiz edildi. Bu örnekte tutar gösterilmez.
- Efor aralıkları kod tabanını bilen mühendisleri varsayar; teklif değil, planlama aralığıdır.
- Görüşmelerdeki ifadeler ipucu olarak ele alındı ve veriyle doğrulandı.

MEVCUT DURUM · C4 SEVİYE 1

Sistem bağlamı

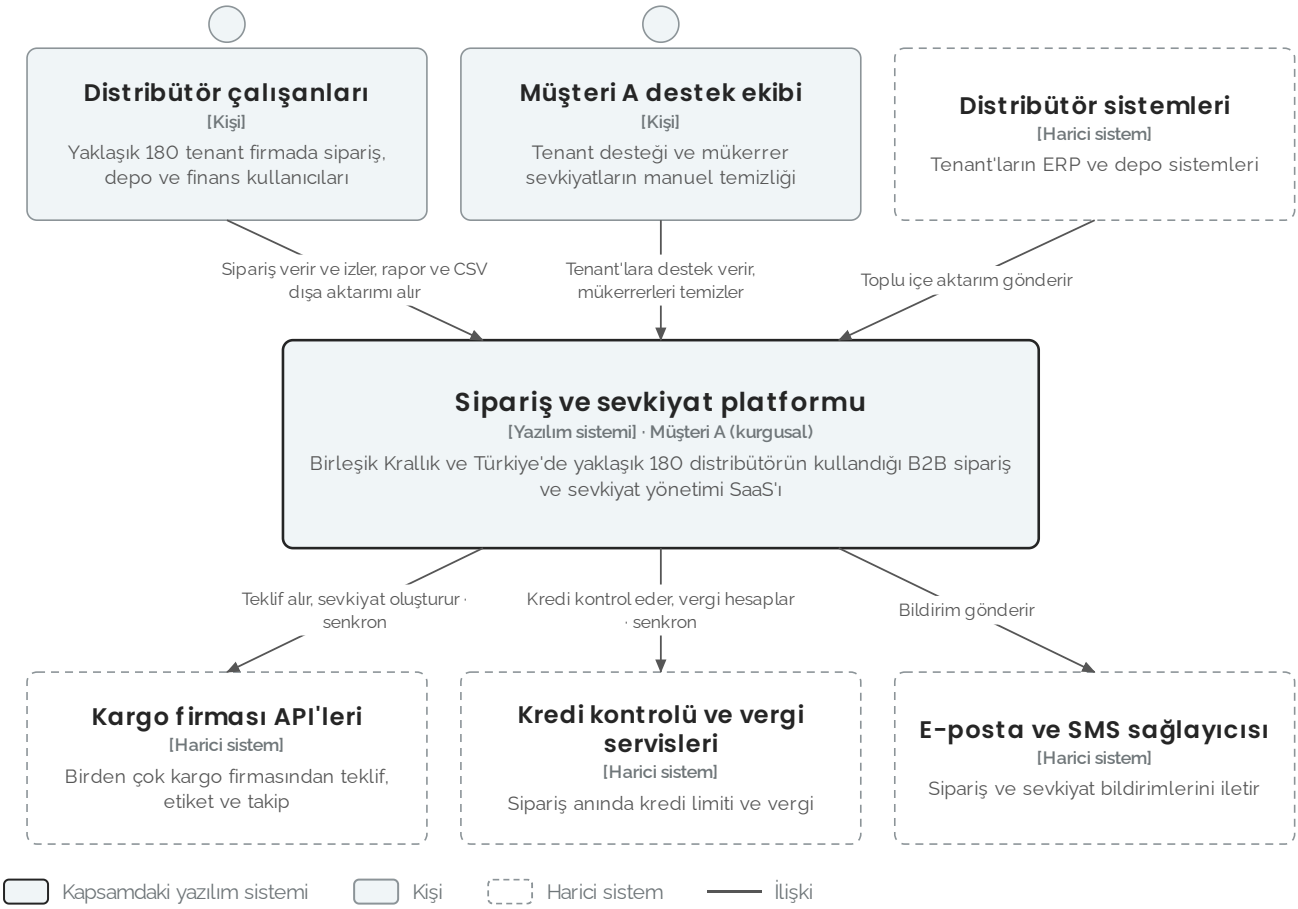
Platformu kimlerin kullandığı ve platformun hangi sistemlere bağımlı olduğu. Bu seviyede platform tek bir sistemdir; içini bir sonraki sayfa açar.

Yaklaşık 180
tenant firma, Birleşik Krallık ve Türkiye'de

38 mühendis
5 ekipte

7 yıllık
ASP.NET monolit ve iki .NET 8 servisi

1 bölge
AWS üzerinde: EC2 ve RDS

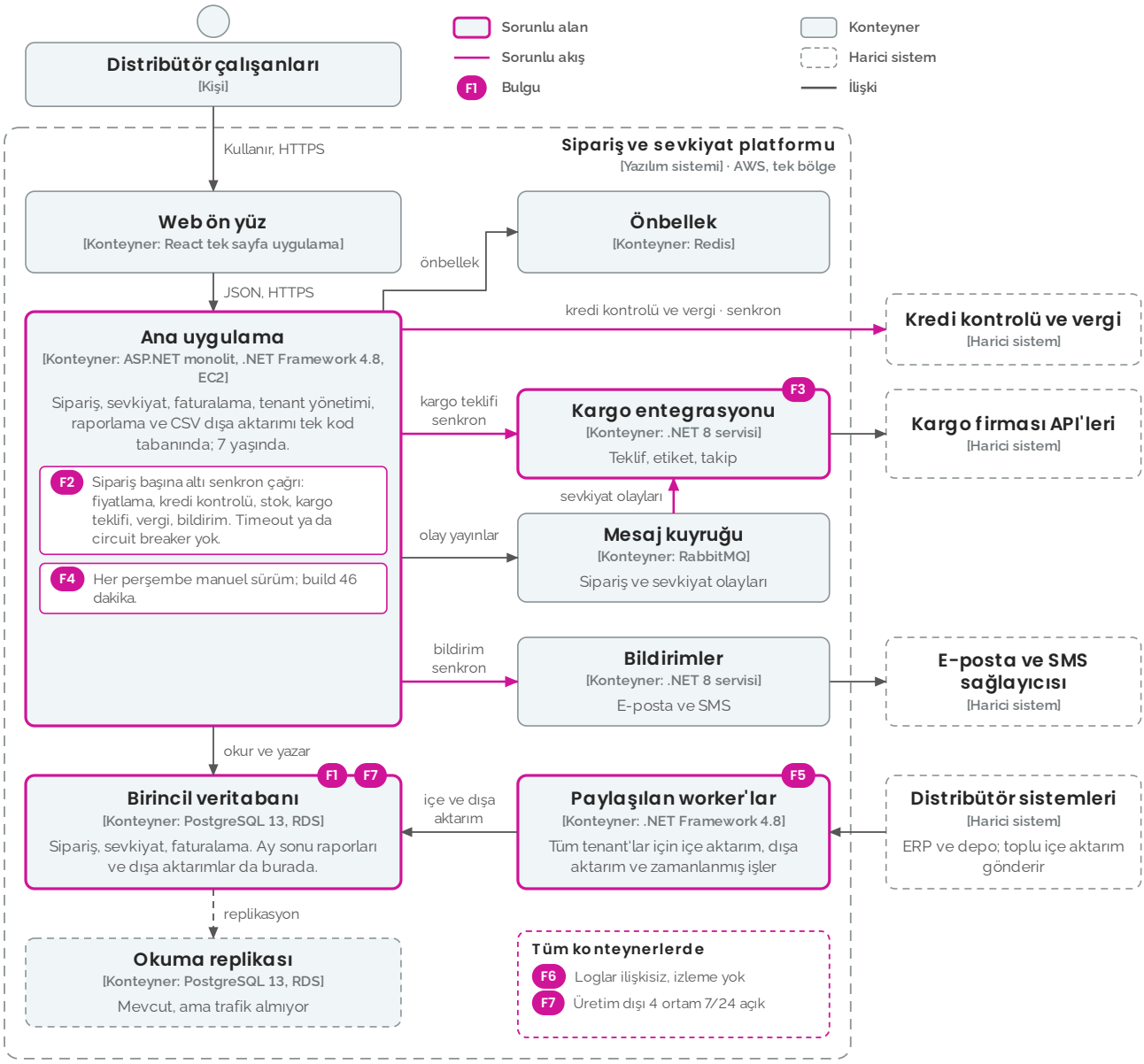

Bağlam neyi gösteriyor

- Her sipariş gönderimi harici sistemleri bekler: kargo firması API'leri, kredi kontrolü ve vergi servisleri, bildirim servisi üzerinden de e-posta ve SMS sağlayıcısı. Timeout olmadığından onların gecikmesi Müşteri A'nın gecikmesi olur F2
- Ay sonunda distribütör çalışanları rapor ve CSV dışa aktarımı çalıştırırken siparişler gelmeye devam eder. İkisi de aynı veritabanına yüklenir F1
- Distribütör sistemleri toplu içe aktarım gönderir; bunlar tüm tenant'ların paylaştığı worker'larda işlenir F5
- Müşteri A destek ekibi mükerrer sevkiyatları temizlemek için ayda yaklaşık 20 saat harcar F3
- Tüm tenant'lar tek bir kurulumu paylaşır; sürüm haftada bir, perşembe günleri manuel kontrol listesiyle yapılır F4

MEVCUT DURUM · C4 SEVİYE 2

Mevcut mimari: konteynerler

Platformun ayrı dağıtılan parçaları ve birbirleriyle bağlantıları. Sorunlu alanlar renkli çerçeveyle gösterilir ve ilgili bulguyla etiketlenir.

F1 Ay sonu raporları ve CSV dışa aktarımları birincil veritabanında; replika boşta.

F2 Sipariş başına altı senkron çağrı; timeout ya da circuit breaker yok.

F3 Handler'lar idempotent değil; yeniden teslim mükerrer sevkiyat üretiyor.

F4 Perşembe günleri haftada bir manuel sürüm; build 46 dakika.

F5 Büyük tenant'ların toplu içe aktarımları paylaşılan worker'ları doyuruyor.

F6 Loglar ilişkilendirilmiyor; dağıtık izleme yok.

F7 Ay boyunca ay sonuna göre boyutlandırılmış; üretim dışı dört ortam 7/24 açık.

BAŞLANGIÇ ÖLÇÜMLERİ

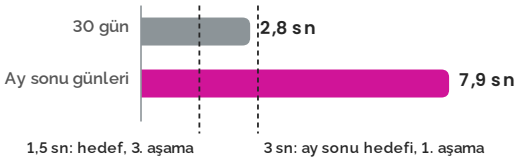
Platform bugün nerede duruyor

Yol haritasının başlangıç çizgisi: her aşama bu değerlere karşı yapılan bir kontrolle biter.

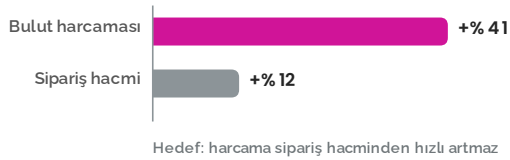
ALAN	METRİK	BAŞLANGIÇ	HEDEF VE AŞAMA
GECİKME	Sipariş gönderimi gecikmesi, p95	**2,8 sn**	1,5 sn'nin altı · 7. ila 9. ay
	Sipariş gönderimi gecikmesi, p99	**9,4 sn**	İzleniyor
	Ay sonu günlerinde sipariş gönderimi, p95	**7,9 sn**	3 sn'nin altı · 1. ila 3. ay
	Arama gecikmesi, p95	**1,2 sn**	İzleniyor
TESLİMAT	Dağıtım sıklığı	**Haftada 1**	İzleniyor
	Değişiklik teslim süresi, medyan	**9 gün**	3 günün altı · 4. ila 6. ay
	Değişiklik hata oranı	**%22**	%10'un altı · 4. ila 6. ay
	Hizmeti geri getirme süresi, medyan	**3 sa 50 dk**	İzleniyor
	CI build süresi	**46 dk**	İzleniyor
	Kararsız testler yüzünden başarısız test koşuları	**%7**	İzleniyor
GÜVENİLİRLİK	12 aydaki olaylar	**31, bunların 4'ü P1**	İzleniyor
	Mükerrer sevkiyat olayı üreten siparişler	**%0,3**	Sıfır · 1. ila 3. ay
	Mükerrerlerin manuel temizliği	**Ayda yaklaşık 20 sa**	Gerek kalmaz · 1. ila 3. ay
MALİYET	Bulut harcaması ve sipariş hacmi, 12 ay	**+%41 ve +%12**	Harcama sipariş hacminden hızlı artmaz · 10. ila 12. ay

Dönem: aksi belirtilmedikçe 30 gün. İzleniyor: kendine ait bir hedef olmadan her aşama kontrolünde raporlanır.

Sipariş gönderimi p95, saniye

12 aydaki artış

Nasıl ölçüldü

Gecikme

Load balancer ve uygulama istek logları, tüm tenant'lar, 30 gün. Ay sonu günleri: ayın son iki iş günü ve ertesi ayın ilk iş günü.

Teslimat

Sürüm kontrolü ve sürüm kayıtları; teslim süresi commit'ten üretime kadar ölçülür. Değişiklik hata oranı: geri alma ya da hotfix gerektiren veya olaya yol açan sürümlerin payı. Geri getirme süresi: olayın başlangıcından hizmetin geri gelmesine kadar. Build süresi ve kararsız koşular CI loglarından.

Güvenilirlik

12 aylık olay kayıtları. Mükerrerler: mesaj loglarında aynı sipariş için tekrarlanan sevkiyat olayları. Temizlik saatleri destek kayıtlarından.

Maliyet

Servis ve ortam bazında gruplanmış bulut faturası, aynı 12 aydaki sipariş sayılarıyla karşılaştırıldı. Yalnızca göreli değişim; tutar yok.

BULGULAR

Bulgular

Risk sırasına göre yedi bulgu. Her blok aynı altı bölümden oluşur.

Önem derecesi: **Yüksek** **Orta** **Düşük ila orta**

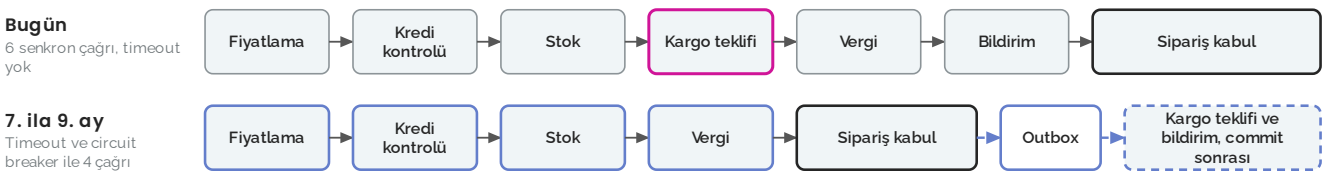
F1 Raporlama ve dışa aktarımlar birincil veritabanında çalışıyor — Yüksek

KANIT	Ay sonu raporları ve CSV dışa aktarımları birincil PostgreSQL 13 örneğinde çalışıyor ve okuma sırasında orders tablosunu kilitliyor. Ay sonu günlerinde sipariş gönderiminin p95 değeri 2,8 sn'den 7,9 sn'ye çıkıyor. Okuma replikası hiç trafik almıyor.
ETKİ	Sipariş gönderimi gecikmesi, distribütörlerin platforma en çok dayandığı günlerde tüm tenant'lar için neredeyse üç katına çıkıyor. Bekleyen istekler thread'leri tuttuğundan yavaşlama tüm sayfalara yayılıyor.
KÖK NEDEN	Raporlama monolitin içinde, işlem tablolarının üzerine kurulmuş. Dışa aktarma işi tutarlı bir anlık görüntü için tabloyu kilitliyor; oysa repeatable read bir transaction aynı tutarlılığı yazmaları engellemeden sağlar. Analitik yükü sipariş trafiğinden ayıran bir yapı yok.
ÖNERİ	**1. ila 3. ay:** ay sonu raporlarını ve CSV dışa aktarımlarını mevcut okuma replikasına yönlendirin, tablo kilidini kaldırın. **7. ila 9. ay:** change data capture (CDC) ile beslenen bir raporlama deposu; birincil veritabanına raporlama yükü gelmez.
EFOR ARALIĞI	**3 ila 5 mühendis-haftası**
BAĞIMLILIKLAR	Başlamak için yok. F7'nin önünü açar: ay sonu zirvesi ortadan kalkınca veritabanı doğru boyutlandırılabilir.

F2 Sipariş gönderiminde altı senkron çağrı — Yüksek

KANIT	Sipariş gönderimi fiyatlama, kredi kontrolü, stok, kargo teklifi, vergi ve bildirim çağrılarını sırayla yapıyor; hiçbirinde timeout ya da circuit breaker yok. p99 değeri 9,4 sn; örneklediğimiz yavaş isteklerde sürenin çoğu kargo teklifini beklerken geçiyor.
ETKİ	Yavaş tek bir kargo API'si, havuz tükenene kadar istek thread'lerini bloke ediyor ve tüm platform yavaşlıyor. Her bağımlılığın gecikmesi müşterinin beklemesine ekleniyor.
KÖK NEDEN	Sipariş akışı yedi yıl boyunca tek bir isteğe yeni çağrılar eklenerek büyümüş. Kargo teklifi ve bildirimin sipariş kabul edilmeden önce tamamlanması gerekmiyor, ama aynı senkron zincirde duruyorlar.
ÖNERİ	**1. ila 3. ay:** altı çağrının hepsine timeout ve circuit breaker, her biri için tanımlı bir fallback. **7. ila 9. ay:** kargo teklifi ve bildirim, sipariş commit edildikten sonra transactional outbox üzerinden asenkron çalışır.
EFOR ARALIĞI	**4 ila 6 mühendis-haftası**
BAĞIMLILIKLAR	İzleme (F6) önce hangi çağrının düzeltileceğini gösterir. 2. kısım, F3 ile gelen outbox tablolarını kullanır.

ŞEKİL · SİPARİŞ GÖNDERİM AKIŞI: BUGÜN VE 7. İLA 9. AYDAN SONRA

BULGULAR, DEVAM

F3 Mesaj işleyiciler idempotent değil

Yüksek (tekrarlayacağı kesin)

KANIT	Siparişlerin %0,3'ü mükerrer bir sevkiyat olayı üretiyor. Örneklediğimiz mükerrerlerin hepsi, consumer yeniden başladıktan ya da bir onay (ack) kaybolduktan sonraki RabbitMQ yeniden teslimini izliyor. Temizlik ayda yaklaşık 20 saat manuel iş.
ETKİ	Mükerrer sevkiyat olayları kargo firmalarına ve müşterilere ulaşıyor ve elle geri alınması gerekiyor. Sorunun tekrarlayacağı kesin: RabbitMQ en az bir kez teslim eder; yeniden teslim bir arıza değil, normal davranıştır.
KÖK NEDEN	Handler'lar her mesajın tam olarak bir kez geleceğini varsayıyor. Hangi mesajların işlendiğini kaydeden bir mekanizma olmadığından yeniden teslim edilen mesaj bir kez daha işleniyor.
ÖNERİ	Her mesajda bir idempotency anahtarı, her consumer'da işlenen anahtarları kaydeden bir inbox tablosu ve durum değişikliğiyle mesajını tek transaction'da yazan bir outbox tablosu.
EFOR ARALIĞI	**2 ila 3 mühendis-haftası**
BAĞIMLILIKLAR	Yok. İlk bu yapılmalı: F2'nin 2. kısmı aynı inbox ve outbox tablolarının üzerine kurulur.

F4 Sürüm süreci

Orta

KANIT	Perşembe günleri kontrol listesiyle haftada bir manuel sürüm. CI build'i 46 dakika sürüyor; test koşularının %7'si tekrar denemede geçen kararsız (flaky) testler yüzünden başarısız oluyor. Teslim süresi medyanı 9 gün, değişiklik hata oranı %22, geri getirme süresi medyanı 3 sa 50 dk.
ETKİ	Değişiklikler bir haftaya kadar bekliyor ve büyük paketlerle çıkıyor; her sürüm daha riskli ve bir hatayı tek bir değişikliğe bağlamak zor. Kararsız testler ekiplere kırmızı build'leri görmezden gelmeyi öğretiyor.
KÖK NEDEN	Tüm monolit için tek bir test paketi sırayla çalışıyor, uzun ömürlü branch'ler sürümden hemen önce birleştiriliyor ve geri alma, kontrol listesinde manuel bir adım.
ÖNERİ	Test paketini bölün ve paralel çalıştırın, kararsız testleri karantinaya alıp takip edilen bir listeden düzeltin, feature flag'lerle trunk-based development'a geçin ve geri almayı otomatikleştirin.
EFOR ARALIĞI	**Ekipler genelinde 4 ila 8 mühendis-haftası**
BAĞIMLILIKLAR	Her türlü servis ayrıştırmasından önce gerekli: daha fazla dağıtım birimi, daha hızlı ve daha güvenli bir sürüm süreci ister.

F5 Toplu içe aktarımlarda tenant izolasyonu yok

Orta

KANIT	Büyük tenant'ların toplu içe aktarımları, diğer tüm tenant'ların işleriyle aynı worker havuzunda çalışıyor. Büyük içe aktarımlarda worker'lar doyuyor ve diğer işler kuyrukta bekliyor.
ETKİ	Bir tenant'ın içe aktarımı diğerlerinin içe aktarım, dışa aktarım ve zamanlanmış işlerini geciktiriyor: gürültülü komşu (noisy neighbour) etkisi. Risk, her yeni büyük tenant ile büyüyor.
KÖK NEDEN	Tenant başına sınırı olmayan, ilk gelen ilk işlenir mantığıyla çalışan tek bir paylaşılan kuyruk ve worker havuzu.
ÖNERİ	Tenant başına kuyruklar ve hız sınırları (rate limit), ayrıca içe aktarımların diğer işleri aç bırakamaması için ayrı içe aktarım worker'ları.
EFOR ARALIĞI	**3 ila 4 mühendis-haftası**
BAĞIMLILIKLAR	Yok. İzleme (F6) etkiyi tenant bazında görünür kılar.

BULGULAR, DEVAM

F6 Gözlemlenebilirlik eksikleri — Orta

KANIT	Loglar konteyner bazında tutuluyor ve korelasyon kimliği taşımıyor; dağıtık izleme (distributed tracing) yok. Olay kayıtlarında hizmeti geri getirme süresinin çoğu nedeni bulmaya harcanmış.
ETKİ	Olayların teşhisi saatler sürüyor (hizmeti geri getirme süresi medyanı 3 sa 50 dk) ve bir müşterinin gerçekte ne yaşadığını kimse göremiyor.
KÖK NEDEN	Loglama bileşen bileşen büyümüş. Monolit ve iki .NET 8 servisi hiçbir zaman tek bir sistem olarak enstrümante edilmemiş ve hizmet seviyesi hedefleri (SLO) tanımlı değil.
ÖNERİ	Önce sipariş akışında ön yüz, monolit, servisler, veritabanı ve mesaj kuyruğu boyunca OpenTelemetry ile izleme. Ardından üç müşteri yolculuğu için SLO: sipariş gönderme, arama ve sevkiyat takibi.
EFOR ARALIĞI	**2 ila 4 mühendis-haftası**
BAĞIMLILIKLAR	Yok. Erken başlayın: izleme, diğer her değişikliğin etkisini ölçer.

F7 Gereğinden büyük ve atıl altyapı — Düşük ila orta

KANIT	Birincil veritabanı ay boyunca ay sonu zirvesine göre boyutlandırılmış. Üretim dışı dört ortam haftanın 7 günü, günün 24 saati çalışıyor. Bulut harcaması 12 ayda %41, sipariş hacmi %12 arttı.
ETKİ	Harcama işten daha hızlı büyüyor. Etki bir kesinti değil, sürekli bir eğilim; önem derecesinin daha düşük olmasının nedeni bu.
KÖK NEDEN	Kapasite ay sonunu atlatmak için artırılmış (bkz. F1) ve bir daha düşürülmemiş. Üretim dışı ortamların çalışma takvimi yok.
ÖNERİ	F1'den sonra veritabanını normal yüke göre doğru boyutlandırın ve üretim dışı ortamları mesai saatlerine göre zamanlayın. Beklenen etki: harcama artışı sipariş hacmiyle yeniden uyumlu hale gelir.
EFOR ARALIĞI	**1 ila 2 mühendis-haftası**
BAĞIMLILIKLAR	F1 gerekli. Raporlama birincil veritabanından ayrılmadan yapılacak bir küçültme ay sonu yavaşlamasını geri getirir.

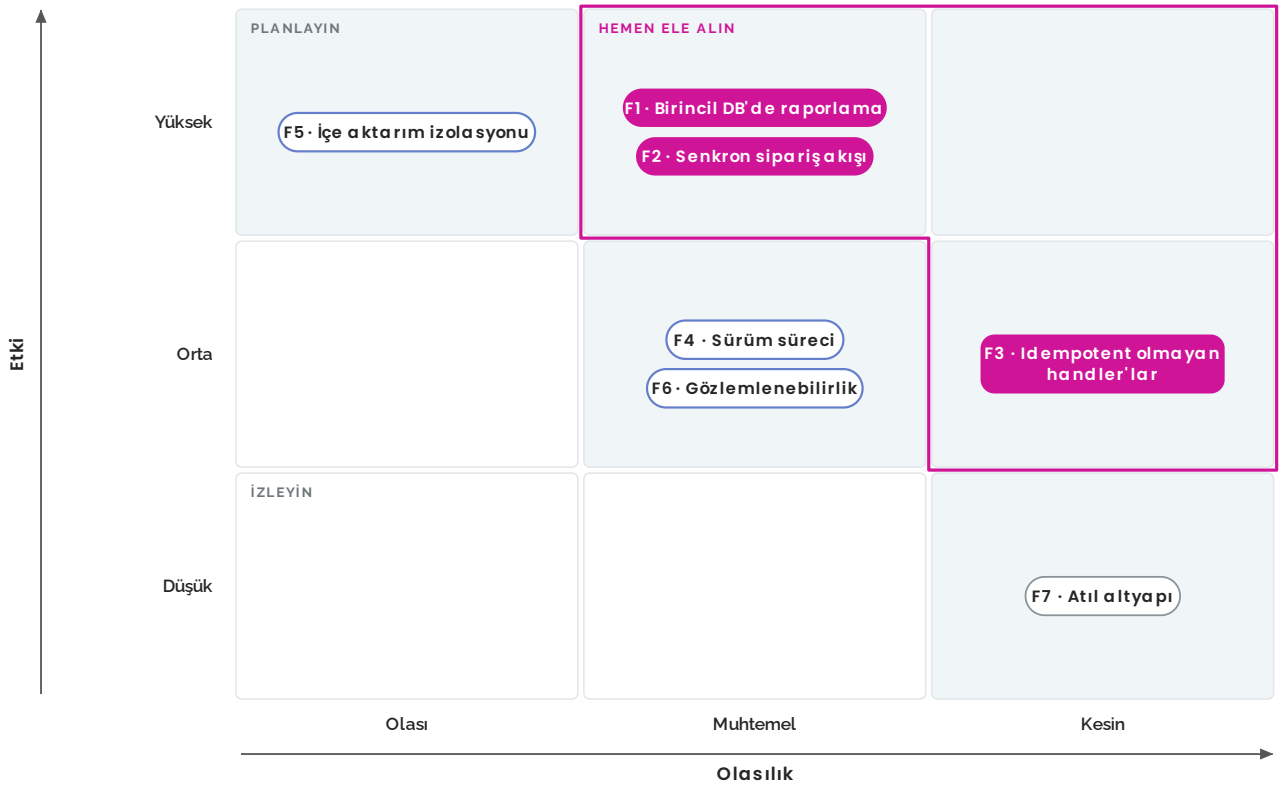
Bulgulara genel bakış

BULGU	ÖNEM DERECESİ	EFOR ARALIĞI, MÜHENDİS-HAFTASI	YOL HARİTASI AŞAMASI
F1 Raporlama ve dışa aktarımlar birincil veritabanında	Yüksek	3 ila 5	1 ve 3
F2 Sipariş gönderiminde altı senkron çağrı	Yüksek	4 ila 6	1 ve 3
F3 Mesaj işleyiciler idempotent değil	Yüksek	2 ila 3	1
F4 Sürüm süreci	Orta	4 ila 8, ekipler genelinde	2
F5 Toplu içe aktarımlarda tenant izolasyonu yok	Orta	3 ila 4	2
F6 Gözlemlenebilirlik eksikleri	Orta	2 ila 4	1 ve 4
F7 Gereğinden büyük ve atıl altyapı	Düşük ila orta	1 ila 2	4

RİSK MATRİSİ

Riskler nerede duruyor

Her bulgu, önümüzdeki 12 ayda zarar verme olasılığına ve vereceği zararın büyüklüğüne göre yerleştirildi. Çerçeveli hücreler önce ele alınır.

Nasıl okunur

OLASILIK	**Olası:** belirli koşulların bir araya gelmesini gerektirir. **Muhtemel:** normal yük altında 12 ay içinde beklenir. **Kesin:** bugün yaşanıyor ve tekrarlayacak.
ETKİ	**Düşük:** maliyet ya da verimlilik. **Orta:** bozulan hizmet ya da manuel iş. **Yüksek:** platform genelinde yavaşlama ya da başarısız siparişler.
ÖNEM	Etiket stiliyle gösterilir: Yüksek için dolu, Orta için mavi çerçeve, Düşük ila orta için gri çerçeve.

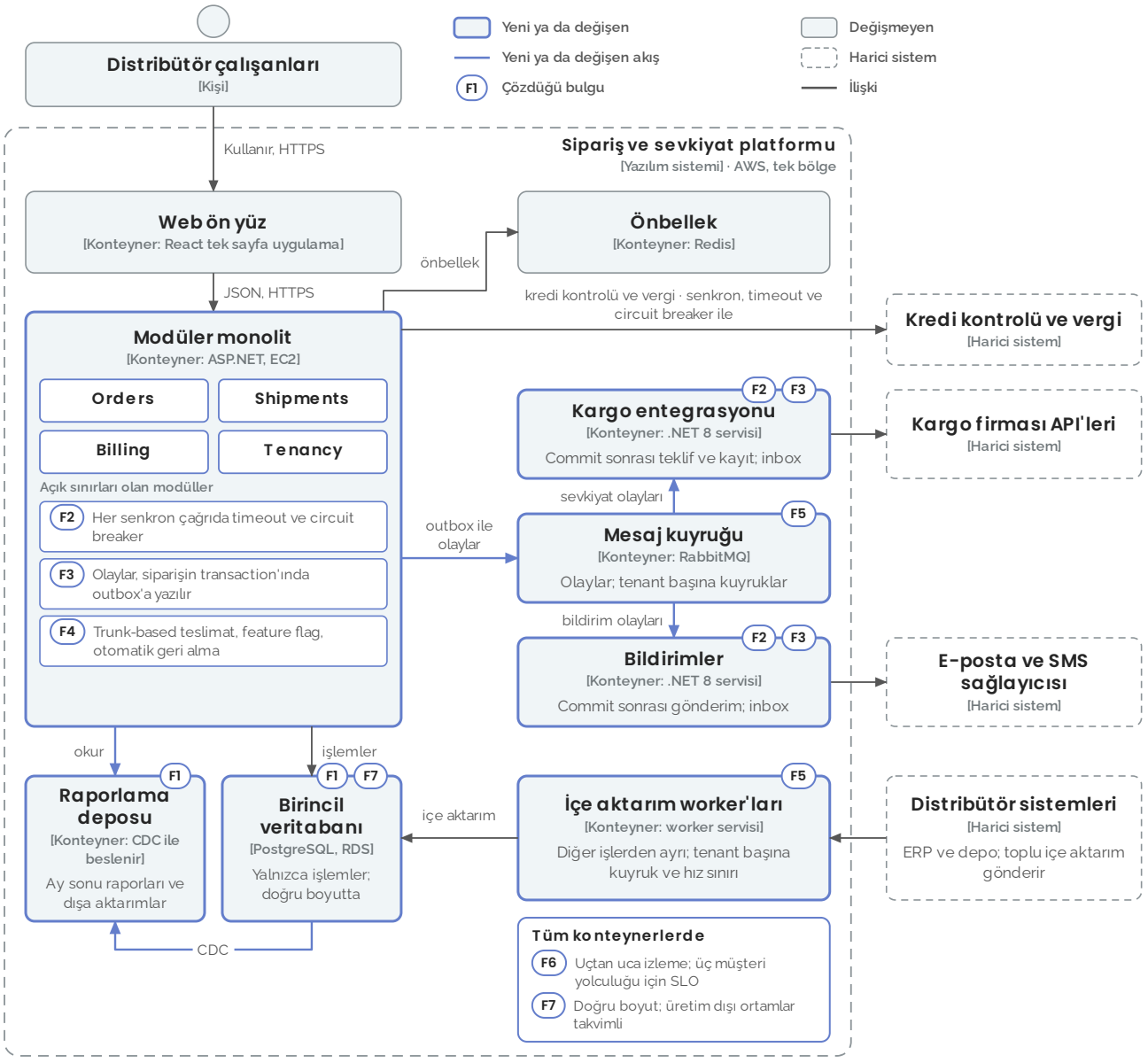
Bize ne söylüyor

- **F1, F2 ve F3** hemen ele alınacak bölgede. Üçü de 1. aşamada, 1. ila 3. ayda başlar.
- **F6** orta düzeyde, ama izleme 1. aşamada başlar; çünkü diğer her değişikliği o ölçer.
- **F4** muhtemel ve orta: ileride yapılacak her servis ayrıştırmasının ön koşulu.
- **F5** bugün yalnızca olası, ama etkisi yüksek ve her büyük tenant ile büyüyor.
- **F7** kesin ama etkisi düşük: müşteri değil para kaybettirir ve F1'i bekler.

HEDEF DURUM · C4 SEVİYE 2

12. aydaki hedef mimari

Monolit modüler hale gelir, raporlama birincil veritabanından ayrılır ve sipariş akışı asenkron olur. Bir modül bağımsız ölçeklenme ya da bağımsız sürüm gerektirmedikçe hiçbir servis ayrılmaz.

Hedefin arkasındaki ilkeler

1. **Önce modüller, sonra servisler.** Modül ancak bağımsız ölçeklenme ya da sürüm için servis olur.
2. **Birincil veritabanı işlemler içindir.** Raporlar önce replikadan, sonra CDC ile beslenen depodan okur.
3. **Önce sipariş kabul edilir.** Kargo teklifi ve bildirim commit'ten sonra outbox ile gelir.
4. **Her mesaj iki kez gelebilir.** Handler'lar idempotency anahtarı ve inbox tablosu kullanır.
5. **Hiçbir tenant diğerlerini aç bırakmaz.** İçe aktarımlar kendi worker'larında, tenant sınırlarıyla çalışır.
6. **Müşteri deneyimi ölçülür.** Her sipariş uçtan uca izlenir; üç yolculuğun SLO'su vardır.
7. **Kapasite talebi izler.** Normal yüke göre boyut; üretim dışı ortamlar takvimle çalışır.

12 AYLIK YOL HARİTASI

Her biri bir ölçümle biten dört aşama

Her aşama birkaç iş kaleminden ve sayfa 7'ye göre ölçülen tek bir metrikten oluşur.

1. ay	2. ay	3. ay	4. ay	5. ay	6. ay	7. ay	8. ay	9. ay	10. ay	11. ay	12. ay

1. AŞAMA · 1. İLA 3. AY

Stabilize et

- Sipariş akışında timeout ve circuit breaker F2
- Idempotency anahtarları, inbox ve outbox tabloları F3
- Sipariş akışında OpenTelemetry ile izleme F6
- Raporlar ve dışa aktarımlar okuma replikasında F1

AŞAMA METRİĞİ

Ay sonu sipariş p95 değeri 3 sn'nin altında; sıfır mükerrer sevkiyat.

2. AŞAMA · 4. İLA 6. AY

Güvenli teslimat

- Test paketini böl ve paralelleştir; kararsız testleri karantinaya al F4
- Feature flag'lerle trunk-based development; otomatik geri alma F4
- Tenant başına kuyruk ve hız sınırı; ayrı içe aktarım worker'ları F5

AŞAMA METRİĞİ

Değişiklik hata oranı %10'un altında; teslim süresi 3 günün altında.

3. AŞAMA · 7. İLA 9. AY

Sınırları çiz

- Modül sınırları: Orders, Shipments, Billing, Tenancy
- Outbox akışı: kargo teklifi ve bildirim asenkron olur F2
- Change data capture ile beslenen raporlama deposu F1

AŞAMA METRİĞİ

Sipariş p95 değeri 1,5 sn'nin altında; birincil veritabanında raporlama yükü yok.

4. AŞAMA · 10. İLA 12. AY

Maliyet ve ölçek

- Doğru boyutlandırma ve üretim dışı ortam takvimleri F7
- SLO gözden geçirmesi F6
- Kapasite modeli
- İlk servis ayrıştırmasına ilişkin karar

AŞAMA METRİĞİ

Bulut harcaması sipariş hacminden hızlı artmıyor.

Aşamalar boyunca bulgular

BULGU	1. AŞAMA	2. AŞAMA	3. AŞAMA	4. AŞAMA
F1	Okuma replikası		CDC raporlama deposu	
F2	Timeout, breaker		Outbox akışı	
F3	Anahtar, inbox, outbox			
F4		Test, trunk, geri alma		
F5		Tenant kuyruğu, worker		
F6	İzleme			SLO gözden geçirme
F7				Boyutlandırma, takvim
Mimari			Modül sınırları	Kapasite, ayrıştırma

Sırayı belirleyen bağımlılıklar

- **Önce F6:** izleme sonraki her değişikliği ölçer.
- **F7'den önce F1:** küçültme ancak raporlama birincil veritabanından ayrıldıktan sonra güvenlidir.
- **F2'nin 2. kısmından önce F3:** outbox akışı inbox ve outbox tablolarını yeniden kullanır.
- **Her ayrıştırmadan önce F4:** daha fazla dağıtım birimi daha hızlı ve güvenli bir sürüm süreci ister.

12. aydaki karar

İlk servisi yalnızca bir modül bağımsız ölçeklenme ya da bağımsız sürüm gerektiriyorsa ayırın. Kanıtı kapasite modeli ve SLO gözden geçirmesi sağlar; ikisi de bu ihtiyacı göstermiyorsa modüler monolit kalır.

ÖNERİLER

Yapmamanızı önerdiklerimiz

Baştan yazmak

Özellik geliştirmeyi uzun süre dondurur ve mevcut kodun zaten çözmüş olduğu sorunları geri getirir. Bu rapordaki her bulgu yerinde düzeltilebilir.

Şimdi mikroservislere geçmek

Timeout, idempotency ve teslimat süreci düzelmeden yeni ağ çağrıları ve sürümler ekler. 10. ila 12. ayda veriyle yeniden değerlendirin.

RabbitMQ'yu değiştirmek

Mükerrerlerin nedeni mesaj kuyruğu değil, idempotent olmayan handler'lar. Her mesaj kuyruğu bir mesajı yeniden teslim edebilir.

Teslimat düzelmeden Kubernetes

Yazılımın nasıl çalıştığını değiştirir, ne kadar güvenli yayına alındığını değil. 46 dakikalık build ve %22 değişiklik hata oranıyla riski azaltmaz, artırır.

Sonraki adımlar

1. **Sunum oturumu (90 dakika):** bulguları mühendislik yönetimiyle birlikte ele alın ve öncelikleri netleştirin.
2. **Sorumlular:** 1. aşamadaki her iş kalemi için bir sorumlu belirleyin ve başlangıç ölçümleri dashboard'unu kurun.
3. **1. aşama:** timeout ve circuit breaker, idempotency, izleme, raporların okuma replikasına taşınması.
4. **Yeniden ölçün:** 3. ayın sonunda, sayfa 7'deki başlangıç ölçümlerine göre.

Yol haritası, Müşteri A ekiplerinin kendi başlarına yürütebileceği şekilde yazılmıştır. Diyagram kaynakları dahil tüm çıktılar müşteriye aittir.

Sözlük

p95 ve p99
İsteklerin %95'inin (ya da %99'unun) altında kaldığı değer. 2,8 sn'lik bir p95, her 20 istekten birinin 2,8 sn'den uzun sürdüğü anlamına gelir.

Değişiklik hata oranı
Üretimde hataya yol açan ve geri alma, hotfix ya da olay müdahalesi gerektiren sürümlerin payı.

Transactional outbox
İş değişikliğiyle aynı veritabanı transaction'ında yazılan bir tablo. Bir relay bu satırları mesaj olarak yayınlar; böylece hiçbir mesaj kaybolmaz ve gerçekleşmemiş bir değişiklik için mesaj gönderilmez.

CDC (change data capture)
Satır değişikliklerinin veritabanı logundan başka bir depoya, burada raporlama deposuna, birincil veritabanını sorgulamadan aktarılması.

SLO (hizmet seviyesi hedefi)
Bir müşteri yolculuğu için ölçülebilir hedef; örneğin belirlenen süre içinde gönderilen siparişlerin payı.

Circuit breaker
Hata veren bir bağımlılığı bir süre çağırmayı durduran koruma; böylece yavaş bir sistem diğerlerini bekletemez.

Idempotent
İki kez işlenmesi güvenli: tekrar gelen bir mesajın ek etkisi olmaz.

C4 modeli
Yazılım mimarisini dört yakınlaştırma seviyesinde çizme yöntemi: bağlam, konteynerler, bileşenler ve kod.